

TRAVESSADA DE CATALUNYA A PEU

9ª ETAPA - MONT.RAL - LILLA - (16,1 Km , 54 participants)

EN EL MOMENT D'INICIAR-SE LA NOVENA ETAPA (MONT.RAL)

/ 16 de Juny del 1985 /

Entrat ja l'estiu ens disposem a fer l'última etapa del curs 84 - 85; el dia es un xic rúfol pel matí i assolellat d'estiu a partir del migdia. El recorregut, humit i verdós fins a la Riba i més endurit, sense aigua en el tram final, fins al poble de Lilla.

A les set del matí partim de la plaça de l'estació amb un autocar del MONNIC vers el Vendrell, Valls, Alcover i Mont.ral; els autocars ens deixen davant l'hostal La Glòria per esmorzar abans d'iniciar la marxa.

A les nou en punt comencem a caminar remuntant el turó de Mont.ral fins al mateix lloc on varem entrar en l'última etapa; deixem l'ample camí que va en direcció N.O. i n'agafem un altre, a la dreta, que va cap l'est.

Al poc passem per la font de Mont.ral, amagada dins una cova, per sota del camí principal; tastem l'aigua d'una de les primeres fonts; en contem fins a vuit en un trajecte no superior a 10 Km.

Cruïlla de camins presidit per un pal indicador: a Farena i a la Riba; seguim de dret. Arribem a la carretera de Capafonts a Alcover, precisament al costat de la bifurcació que va a Mont.ral i a la Mussara. La travessem i seguim per l'altra banda, passant uns camps ermotats fins a endinsar-nos en el bosc.

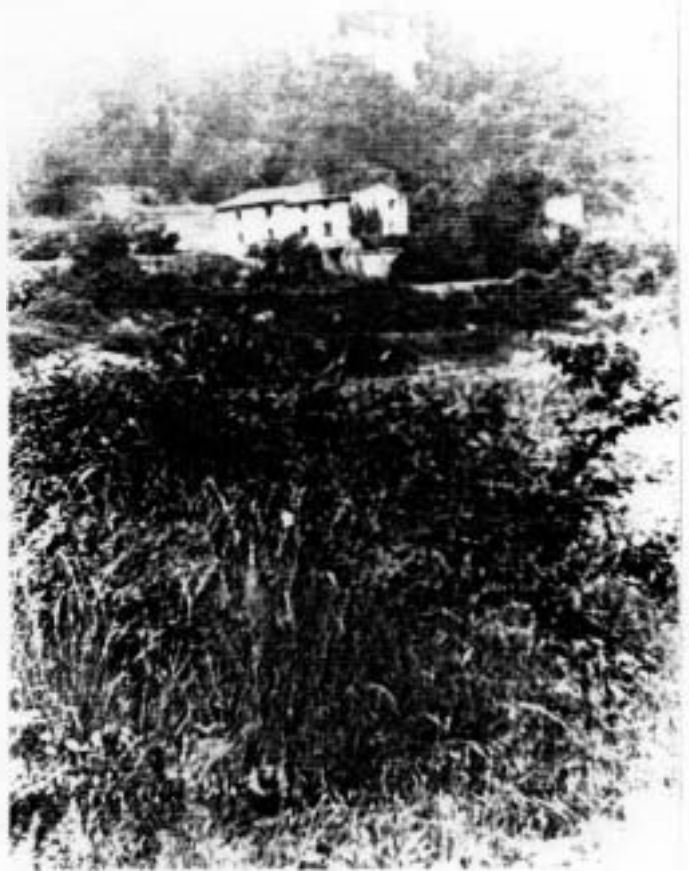
Davallem, primer lleugerament, per un sender a la dreta que planeja paral·lelament a una pista, i quan torça cap a la dreta de seguit s'inicia una pronunciada baixada que exigeix un esforç per a no perdre l'equilibri.

Font del Mas d'en Blai, amb una bassa al costat que convida a banyar-se. Travessem un camí de carro, que per l'esquerra porta al Mas d'en Blai, a 100 metres escassos del nostre itinerari. Continuem baixant passant pel costat d'uns masos; en la part inferior trobem la font de Baix, també amb una bassa al costat.

Font propietat del Mas de Plana, molt ben agençada amb bancs de pedra; la presideix un mosaic amb la figura mitològica de Diana

Caçadora, de l'any 1950. Ens hi deturem una estona per prendre algun aliment i possibilitar un reagrupament general.

Proseguim la marxa descendent pel corriol que segueix paral·lel al rec d'aigua que sobreix de la font.

EL MAS D'EN BLAI

FONT PROPIETAT DEL MAS DEL PLANA

Al cap de poc arribem al Mas del Plana, que queda a la nostra dreta, aparentment habitat. Als 300 metres deixem, a l'esquerra, les marques blanques i grogues del sender de petit recorregut PP-19 que va a Farena i després als Cogullons, on enllaça amb el GR-7-1.

Baixem pel camí de carro d'accés al Mas del Plana. Mes avall hi trobem la porta d'entrada i un pas al costat d'una pilastra per als caminans; hi trobem, però, la porta oberta. Per aquest camí fem cap al riu Brugent, sobre un pontarró encimentat; a 50 metres aigües amunt hi ha un refugi d'ICONA per a pescadors i de repoblació piscícola. A la part superior del refugi hi ha la Font Grossa.

Hi ha qui utilitza el pont suspès de davant el refugi per asar el riu, construït per quan baixa crescut; alguns companys han de fer equilibris, mentre d'altres el fan bellugar tirant de les cordes d'ancoratge. La broma no té més conseqüències...

El riu Brugent fa de partió entre les comarques de la Conca de Barberà, al N., i la de l'Alt Camp, al S.; el nostre GR-7 segueix el curs

UNA DOLÇA TROBADA EL PAS DEL PLANA, HAIXEM UNA AQUESTA PISTA

descendent d'aquest riu fins al mateix entroncament amb el riu Francolí (La Riba). A partir d'aquí seguim per la riba esquerra del riu Brugent; al poc, i al costat mateix del sender, trobem la font de la Teula. És una font de poc caval però segur.

Passem per un congost molt bonic, tocant al riu; a la nostra dreta, a l'altra banda, queda el molí de l'Ombra en estat ruïnós. És un de tants entre els que trobarem al llarg d'aquest sector de riu. Trobem un altre pont suspès, que mena cap el molí de l'Ombra; aquest salva un barranc més respectable que l'anterior. Continuem endavant fins a trobar un camí carreter que puja a la carretera, de la Riba a l'arena; el seguim cap a la dreta.

La configuració del terreny ha degut forçar a marcar l'itinerari del GR seguint la carretera, en aquest sector. Això no obstant, en les èpoques que baixa poca aigua, és possible anar seguint per la vora del riu, en molts trams.

PONT SUSPÈS SOBRE EL RIU BRUGENT

Seguim, doncs, per la carretera. Poc abans de creuar el riu, cap a la riba dreta per un pont sobre el Brugent, trobem, a mà esquerra, els Molins de Figuerola. Hom diu Molins de Figuerola per tal com n'hi havia dos. El que contemplem és el Molí Vell, que encara resta en peu; es un gran edifici que va substituir els molins antics, ensorrats per una riuada, que eren situats a l'extrem nord, arredossats als murs de la Capella de Sant Domènec. Actualment proveeix de llum a Farena. Pertany al terme de Rojals, per bé que la riba del riu, davant del molí, és terme de la Riba (Baix Camp).

Continuem per la carretera, ara ja per la riba dreta del Brugent; també a la dreta trobem l'entrada del camament de joventut "Els Almogàvers", avui, regentat per la Generalitat. De seguida deixem la carretera per un corriol que baixa a la Font Gran, molt cabalosa i ben condicionada. En aquest lloc el riu forma una gran bassa que convida a banyar-se-hi; cosa que fa en Rafael Dichós aprofitant la parada de descans que fem en aquest lloc singular.

MOLINS DE FIGUEROLA (MOLÍ VELL)

Després seguim, aigües avall, pel costat d'una petita sèquia excavada a la pedra; al poc travessem el riu i ens enfilem per un sender, a la riba esquerra. Més endavant trobem l'última font d'aquesta etapa, la Font del Mas, d'aigua bona i fresca, molt propera al riu, amb una bona ombra, i amb la inscripció gravada sobre pedra de l'any 1950; aviat tornem a passar el riu Brugent i enfilem de dret fins al poble de la Riba. Observem com el riu queda tenyit de blanc, degut al desguàs dels claverats de fàbriques papereres; aspecte, aquest, deplorable i que indueix al marxador en un estat d'impotència i d'amarga reflexió.

En entrar al poble girem, per la carretera, cap a l'esquerra fins a passar el pont sobre el Francolí; aquí ens esperen el Muela amb els integrants de la marxa turística, que ens saluden i ens venen a rebre al pas.

LA RIBA (253 m) S'escalona a la vall del Francolí, on el riu ha excavat un profund congost, dit l'estret de la Riba, que talla el massís

calcari de la Serralada Pre-litoral, entre les muntanyes de Prades i la serra de Miramar, i s'obre pas vers el Camp de Tarragona. En aquest punt el Francolí traça un meandre molt pronunciat, que li fa invertir completament la direcció, i continua per una gorja estreta de la qual surt formant un arc d'àmplia corba. Quan el Francolí deixa enrere el sector més estret de l'engorjat, entra el riu Brugent, i ho fa en un angle gairebé agut, en forma oposada al corrent del riu principal.

La seva església fou sufragània de la parroquia de Vilaverd, situació que es mantingué fins al segle XVIII, en què li fou concedida parroquia pròpia. A la fi del segle XVI, el 1591, l'arquebisbe Joan Terés autoritzà els veïns de la Riba, perquè poguessin bastir una pila baptismal pròpia i estalviar-se d'anar a batejar a Vilaverd travessant el Francolí.

SEGUIM AIGÜES AVALL PEL COSTAT D'AQUESTA SEQUIA

L'artèria de la Riba és el riu Brugent i el seu doll vital, amb el descens ràpid del corrent en el seu curs més baix. Des de la Font Gran, la major part de les aigües del riu Brugent és conduïda per la vora dreta del riu per un canal d'uns 360 metres de llargada, fins el vèrtex superior de la vila. D'aquest punt fins el Francolí hi ha un desnivell que ultrarassa

de poc els cent metres. Un conjunt d'establiments industrials s'aprofiteu de la potència que genera aquest cabal, format per les aigües de la Font Gran - superior als cent litres per segon de mitjana anual - i les desviades del riu Brugent per la resclosa dels Paperers.

A la Riba hi havien en l'any 1857 un total de 42 molins paperers; els més antics eren el molí del Siurana, datat el 1721, el molí de Cal Camps, del 1758, i el molí del Cap de la Riba, bastit el 1791.

L'església parroquial es dedicada a Sant Nicolau patró de la vila; la planta té forma de creu llatina, contenia un important retaule barroc, dedicat a Sant Nicolau que fou cremat el 1936.

L'estació de la Riba fou inaugurada el 13 de maig del 1863, amb la línia que va de Reus a Montblanc, salvat pel pont de l'Estret, o dit també el pont de ferro.

Els primers vestigis de poblament a l'entorn de la Riba daten del període de transició del paleolític al neolític. El pas de la societat exclusivament caçadora a ramadera i agricultora ha deixat la seva empremta a la vall del riu Brugent, amb les troballes de les coves de les Gralles i de Cartanyà. De l'època romana data la construcció de la Via Aurèlia que, travessant l'estret de la Riba, unia les comarques meridionals amb les planes de Lleida. El Museu Arqueològic de Tarragona guarda restes de làpides amb inscripcions romanes, trobades a la Riba.

Sortim de la Riba per la carretera en direcció a Montblanc passant pel pintoresc engorjat de la Riba; a la nostra esquerra transcorre el riu Francolí. Seguim la carretera fins a trobar un pont que travessa el riu; en aquest punt la deixem per agafar un camí, a la dreta, que baixa mirebé fins al llit del riu. De seguida ens enfilem per un corriol, cap a la dreta, passant per sobre d'un tallat que voreja el riu; després tornem a baixar fins a retornar al seu nivell per un camí de carro.

Anem seguint paral·lels al riu Francolí; aquí veiem els estralls pro-

duits per una gran riuada que deixà gran quantitat de brossa enganxada en els pals d'electricitat i les arbredes; ens imaginem on haurà arribat el nivell de l'aigua en aquesta zona.

Trobem, a l'esquerra, un pontet que travessa el riu Francolí i entra al poble de Vilaverd (Conca de Barberà) esmentat ja en el segle XII; no el visitem; pertant seguim de dret vers la Masia de Janoi; en aquest sector no hi ha gens d'ombra i el sol cau com el plom. Pensem com aniria de bé l'ombra d'un bosquet o topar-nos amb una font. Trobem un pagès i li preguntem la llargada d'aquest camí; ell, molt amable, ens diu que fins la propera masia de cal Janoi. Quan hi arribem, el camí passa a frec de la piscina

SANTUARI DE LA MARE DE DÉU DE MONTGOI (VILAVERD)

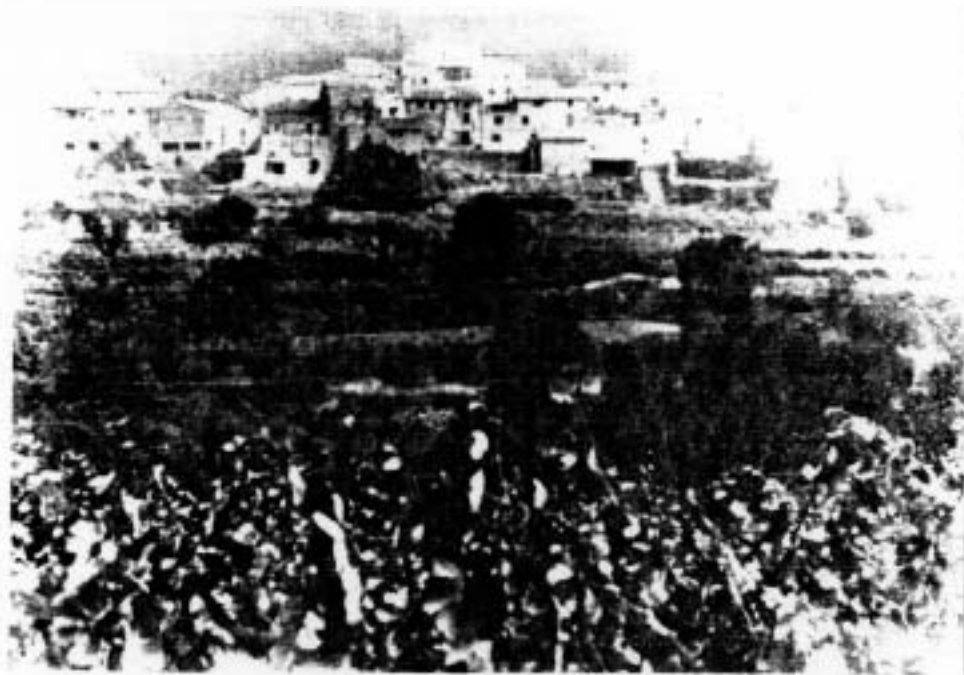
particular. Quan ens trobem tots davant de la piscina, que per cert li manca un tros de tanca, veiem una senyora de bona edat tapada amb una tovallola de bany miran-nos amb cara de poca hospitalitat, i un gos que no es canca d'obsequiar-nos amb llurs lladrucs. Davant d'una situació tan poc esperançadora decidim continuar el nostre camí que a partir d'aquí esdevé sender i s'enfila decidit fent ziga-zagues entre els pins de la muntanya.

La vila de Vilaverd (296 m) es troba situada a la dreta del Francolí; hom hi pot distingir tres parts ben diferenciades: el nucli medieval - situat damunt el solc del Francolí - de forma arrodonida, amb carrers estrets i de traçat molt irregular; probablement estigué enmurallat; en aquesta part es troben les cases més característiques, la casa de la vila i l'església parroquial. Aquesta última, dedicada a Sant Martí, és d'estil romànic amb alguns elements gòtics. El segon nucli que integra la vila, les Masies, és documentat a partir del segle XV amb el nom de Viles Noves. És situat a la part de ponent de la vila i és el més recent; data de la segona meitat del segle XVIII, construït damunt el camí-ral que passava al costat de la població.

A la part de ponent de la vila, en un tossalet al costat de l'estació de ferrocarril, hi ha el santuari de la Mare de Déu de Montroi, però bé que el santuari actual sembla del segle XV amb diverses modificacions a través dels anys. S'hi accedeix a través de dues portes adovellades de mig punt, situades a la part meridional, una al braç dret del creuer i l'altra a l'inici de la nau principal. Al damunt d'aquestes portes hi ha sengles ulls de bou. Un petit campanar d'espadanya s'alça damunt la paret meridional a l'altura de la part inicial de la nau. Té la planta de creu llatina, les voltes són de carró, mentre el creuer són d'aresta amb els nervis de pedra. Se celebrava una important romeria tots els anys l'endemà de Sant Cristòfol.

Sortim del bosc passant per una feixa de vinya abandonada, de dret a una masia que veiem davant nostre. Passem a tocar-hi; després el camí remunta decidit cap el nord, vers una collada, endintant-nos en un bosc cremat, no fa gaire temps; d'aspecte dessolador, convertint l'ascensió en una feixuga tasca sota un sol esclatant.

Arribem a un camí ample que passa per la carena; i mena al poble de

LILLA (Conca de Barberà)

Lilla. Alguns companys s'apressen per arribar-hi a temps per dinar; uns altres van a l'hotel del coll de Lilla i un altre grup nombrós es queda a l'ombra d'un petit bosquet que hi ha a uns 300 metres abans d'arribar al poble.

Havent dinat, el silenci esdevé absolut i la migdiada és practicada per tothom, de forma espontània. Al cap d'uns tres quarts, en despertar-nos, reprenem la marxa entrant al poble de Lilla passant pel carrer principal i pràcticament l'únic del poble. Ens refresquem en la font que hi ha davant mateix del portal de l'església; sortim del poble trencant pel carrer del Guix, únic carreró que talla per la banda esquerra la línia ininterrompuda de cases que formen el poble, assentat al llarg de l'antic camí de Valls a Montblanc. Seguim de dret fins a l'hotel situat al coll de l'Illa, sobre la carretera de Valls a Montblanc.

En aquest restaurant ens esperen els autocars i ens reagrupem. Veiem que a l'exterior hi ha un petit zoològic, amb dos antílops, perdis, oques, ànecs i un paó reial o gall d'indi que és l'atracció de tothom, ja que ma-

nifesta vàries vegades el seu magnífic i majestuós ventall.

Lilla o l'Illa (483 m) és situada al sud-est de la Vila Ducal, fent límit amb l'Alt Camp, per on passava l'antiga carretera de Valls a Montblanc (probablement era un lloc d'aturada de la carretera romana Via Aurèlia). El poblat, probablement, va sorgir amb la conquesta, car en els documents del segle XII ja apareix com Alilla o La Ylla. En l'edat medieval fou poble reial, però dependent de Montblanc; en el segle XVIII va pertànyer a la jurisdicció dels Castellví; en la centúria següent va formar un municipi independent; i en l'actualitat és una pedania de Montblanc. En l'any 1981 comptava amb 62 habitants. La seva església és dedicada a Sant Joan.

L'ESGLÉSIA DE SANT JOAN DE LILLA

Aproximadament a les cinc de la tarda retornem cap a Vilanova sense cap contratemps a destacar; pel viatge se'ns reparteix una fulla recordatòria de l'etapa, en la que hi ha "endevinalles dels productes del camp", i se'ns recorda que aquesta és l'última etapa del curs, i que fins el mes de Setembre no començarà la segona part d'aquesta Travessada.

BIBLIOGRAFIA: Gran Geografia comarcal de Catalunya

Vol. 7 Alt Camp

Vol. 9 Conca de Barberà

